

MAASTRICHTKRİTERLERİ, PARASAL BİRLİK VE TÜRKİYE

Arş. Gör. Hakan KAYA

Marmara Üniversitesi, İİBF, İktisat Bölümü

Arş. Gör. Mehmet Sadık AYDIN

Marmara Üniversitesi, İİBF, Maliye Bölümü

Arş. Gör. Onur SEZER

Marmara Üniversitesi, İİBF, Maliye Bölümü

ÖZET

Avrupa Birliği anlaşması olarak kabul edilen ve ekonomik ve parasal birliğin aşamalarını, bu aşamalarda izlenecek ekonomik, parasal politikaları ve bunları uygulamak için gereken kurumsal değişiklikleri düzenleyen Maastricht kriterleri, üye ülkelerin uymakla mükellef olduğu ve uymadıkları takdirde belli bir yaptırıma tabi tuttuğu kuralları düzenlemektedir. Kuruluşundan günümüze yapısal ve ekonomik yönden ülkeler arasında farklılıklar olması birliğin sürekli sorgulanması sonucunu doğurmuştur. Birliğin en önemli ülkelerinin birliği gerek kurumsal gerek mali açıdan bir bütünlük içerisinde görmemeleri ve bazı ülkelerin borç yükünü diğer ülkelerin üzerine yüklemesi birliğin yavaş yavaş çözülmeye neden olmuştur. İngiltere'nin 2016 yılında yapılan referandumla birlikten ayrılmaya yönelik almış olduğu karar bu düşünceyi destekler niteliktedir. Uzun vadede ekonomik ve siyasi açıdan güçlü diğer birlik ülkelerinin de bu kararı örnek alarak böyle bir yola başvurması beklenmektedir. Bu çalışmada Maastricht kriterleri anlatılacak, parasal birlik kavramı ve parasal birliğe dahil ülkelerin Maastricht kriterlerine uygunluğu sorgulanacak, İngiltere'nin birlikten ayrılmasından sonra birliğin mevcut durumu da göz önünde bulundurularak, Türkiye'nin birliğe dahil olup olmama durumunun olumlu ve olumsuz yönleri tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Maastricht kriterleri, Parasal Birlik, Avrupa Birliği

MAASTRICHT CRITERIA, MONETARY UNION AND TURKEY

ABSTRACT

The Maastricht criteries, which are considered to be European Union agreements and regulate the stages of economic and monetary union, the economic and monetary policies to be followed at these stages and the institutional changes needed to implement them, regulate the rules that member states are obliged to obey and that certain sanctions are imposed. The differences between the countries since its establishment that are structurally and economically diverged have always resulted in the questioning of the union. The most important countries in the union did not see the union as an institutional or financial cohesion, and therefore it led to the gradual dissolution of the union of other countries to overthrow the debt burden of some countries. The decision that the UK has taken to leave the union with a referendum held in 2016 supports this notion. It is expected that other union countries which are strong economically and politically in the long term will resort to such a way by taking this decision as an example. In this study, Maastricht criteria will be explained, the concept of monetary union and the suitability of countries including monetary union to Maastricht criteria will be questioned and considering the current situation of the union after the departure of the United Kingdom, the positive and negative aspects of Turkey's inclusion in the Union will be discussed.

Key Words: *Maastricht Criteria, Monetary Union, European Union*

1.GİRİŞ

Savaş sonrası dönemler hem savaş yorgunluğu hem de savaşın yaratmış olduğu ekonomik tahribattan dolayı ekonomik açıdan en olumsuz durumların yaşandığı ve olumsuz durumların atlatılması için en fazla çabanın gösterildiği dönemler olarak değerlendirilmektedir. Avrupa kıtasında yer alan bazı ülkeler de II. Dünya Savaşı sonrası dönemde savaşın yaratmış olduğu tahribatı gidermek amacıyla bir birlik kurma fikri etrafında toplanmış ve Roma Anlaşmasıyla birliğin temelini atmışlar ve nihayetinde Avrupa Ekonomik Topluluğunu kurmuşlardır. Birlik hem siyasi ve ekonomik güç elde etme hem de küresel rekabette söz sahibi olmak amacıyla ülkelerin çıkarlarını korumayı da hedeflemiştir.

Birliğin kurulmasının ardından ekonomik açıdan güçlenmesine katkı sağlaması ve birlik üyeleri arasında parasal, siyasi, mali bütünleşme sağlaması amacıyla 1999 yılında birliğe üye ülkelerin uymakla mükellef oldukları belli kriterler uygulamaya konulmuştur. Maastricht Kriterleri olarak kabul edilen bu kriterler ülkeler arası farklılıklardan dolayı hedefleri gerçekleştirme konusunda istenen sonucu verememiştir.

Türkiye'nin uzun yıllardan beri temel hedefleri arasında gösterilen birliğe üye olmak amacıyla farklı politikalar uygulanmaktadır. Birliğin mevcut ekonomik durumunun Türkiye'nin birliğe dahil edilmesi neticesinde yaratacağı sonuçları bilmek önem arz etmektedir. İngiltere'nin birlikten ayrılmaya karar vermesi ve bunu örnek alarak başka birliğe üye ülkelerinde ayrılmayı düşünmesi Türkiye'nin bu hedefinin sorgulanmasını gerekli kılmaktadır.

Bu çalışmada Avrupa Birliğinin kuruluş sözleşmesi olarak kabul edilen Roma Anlaşmasından başlayarak birliğin kuruluş süreci anlatılmakta, Maastricht Kriterlerinin neler olduğu ve Avrupa Birliğine üye ülkelerin bu kriterleri yerine getirip getirmediği EUROSTAT verilerinden yararlanarak analiz edilmektedir. Çalışma neticesinde Türkiye'nin mevcut

koşullarda birliğe dahil olmasının Türkiye açısından oluşturacağı olumsuz ve olumlu durum incelenerek birliğe dahil olup olmama konusunda bir politika önerisi yapılmaktadır.

2.ROMA'DAN MAASTRICHT'E PARASAL BİRLİĞİN YAPISI

II. Dünya Savaşı'nın yol açtığı ekonomik ve siyasi yıkımı ortadan kaldırmak, barış ve refahı kalıcı kılmak ve savaş sonrası Avrupa'nın iktisadi ve siyasi birliğinde bütünleşme sağlamak gayesinde olan Avrupa ülkeleri, bu bütünleşme için ilk olarak parasal ve ekonomik bütünleşmeyi gerçekleştirmiş, sonrasında ise siyasi bütünleşme amacına yönelmiştir(Aytaç, 2006).

Rekabetin serbest olduğu açık piyasa ekonomisi ilkesine saygı temelinde şekillenen(Dumenil,2015:89) Maastricht yani Avrupa Birliği Antlaşması, kökenleri Roma Antlaşmasına değin uzanan bir siyasi ve iktisadi uzlaşma kültürünü yansıtmaktadır. 1957 yılında Roma'da altı ülkenin (Federal Almanya, İtalya, Belçika, Hollanda, Fransa ve Lüksemburg) imzasıyla kurulan Avrupa Ekonomik Topluluğu(AET), gümrük duvarlarını adım adım kaldırarak üretilen malların, sermaye ve işgücünün bu bölgeler arasında serbestçe dolaşımını sağlamayı amaçlıyordu(Moss,2005: 29). Temel yetki alanları nakliye politikaları, tarım politikaları ve ortak dış gümrük haklarından oluşan Roma Antlaşması,ortak pazar yoluyla üye ülkeleri kurumsal, siyasi ve politik olarak birbirine yaklaştırarak iktisadi faaliyetlerin kapsamını genişletmek ve dengeli kalkınma yoluyla refah seviyesini yükseltme amacını taşımaktaydı. Bu çerçevede Antlaşmanın genel hükümleri ilk olarak Ortaklığın Temelleri ve Ortaklığın İktisadi Nitelikleri başlıkları altında oluşturulsa da kuruluşundan bu yana altı genişleme süreci yaşayan topluluğun nihayetinde 29 üyeli¹ bir birlik haline dönüşmesi(Akçay,2006) daha geniş ve kapsayıcı reformlara olan ihtiyacı ortaya çıkartmıştır. Ve bu ihtiyaç Maastricht Antlaşması ile Roma Antlaşmasını yeni maddeler ekleyerek ya da eskileri değiştirerek büyük ölçüde yenilemiştir(Dumenil,2015: 88-90)². Roma Antlaşmasında oluşturulan ve Maastricht Antlaşması'na kılavuzluk eden ortak ilkeler iki başlık altında toplanabilir:

2.1. Ortaklığın Temelleri

Roma Antlaşmasında Ortaklığın Temelleri ile ilgili hükümler, liberal doktrin öğretilerine sıkı bir bağlılık içermektedir. Başta gümrük vergileri ve kotalar olmak üzere, üye ülkeler için ulusal ve kamusal korumanın her biçimini ortadan kaldırarak mal, hizmet, sermaye ve emek mobilitesini artırmak, üye olmayan ülkelere karşı ortak tarife uygulanması, rekabetçi devalüasyonlar ve makro ihtiyati politikaların uygulamaya konulması ile iktisadi büyüme ve istihdamın artırılması üye ülkeler açısından temel ortaklık prensiplerini yansıtmaktadır(Moss, 2005:29).

2.2. Ortaklığın İktisadi Nitelikleri

¹ Günay(2007) belirttiği üzere; Avrupa, 1952 yılında altı kurucu üye ile oluşan Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu, 1973 yılında Topluluğa İngiltere, İrlanda ve Danimarka katılarak Dokuzlar Avrupası, 1980'de Yunanistan ile Onlar Avrupası, 1986'da İspanya ve Portekiz'in katılmasıyla On ikiler Avrupası oluşmuştur. 1995 yılında da On beşler Avrupası AB'ne dönüşmüş, 2004 yılında 25 ve 2007 yılında 27 üye ve 2013 yılında Hırvatistan'ın ve 2016 yılında Bosna Hersek'in katılımıyla üye sayısını 29'a yükseltmiştir. Bununla beraber İngiltere Birlikten çıkma kararı almışsa da sürecin 2 yıl alması ve 2019'da tamamlanması öngörülmektedir.

²Maastricht Antlaşması da 1997 yılında Amsterdam'da, 2002 yılında Nice'te ve 2007 yılında Lizbon'da gözden geçirilmiştir.Ancak temel prensipleri aynı kalmak koşuluyla üye ülke sayısındaki artışa bağlı olarak bazı yeni yaklaşma kriterleri belirlenerek eklenmiştir.

Ortaklığın İktisadi Nitelikleri, üretimi artırmaya yardımcı olan teşebbüslerle, ürünlerin dağılması veya teknik ve iktisadi gelişmeyi sağlayan teşebbüsler arasında koordinasyon eksikliklerinin giderilerek üretimi, teknik gelişme ve yatırımı artırmayı ve birlik içindeki ülkeler açısından haksız rekabeti ortadan kaldırmayı, dampinglerin ve vergi farklılaştırmalarının önlenerek iktisadi ve sosyal açıdan birlikte uzlaşının sağlanması hükümlerini içermektedir.

Ancak; özü itibariyle Ortak Pazar birliğine dayanan Avrupa Ekonomik Topluluğu, aralarında tarımın da bulunduğu bir dizi sektörde, Topluluk düzeyinde kararlaştırılan ortak politikalar içerse de ve genel ekonomik yapı, finansal işleyiş ve para politikaları açısından, Antlaşma ile getirilen ulusal politikalar üzerindeki kısıtlamalar çok daha katı bir işlerlik göstermekteydi. Anlaşma, üye ülkelere, ödemeler dengesi denkliği, yüksek istihdam ve fiyat istikrarını sağlama ve bu amaçlara ulaşmak için ekonomi politikalarının koordinasyonunu sağlama yükümlülüğü getiriyordu. Dolayısıyla konjonktürel politikalarını ve döviz kuru politikalarını ortak çıkar konuları olarak görmek zorunda kalan üye ülkeler, her ne kadar birbirlerine danışmak ve politikalarını koordine etme hususunda taahhüt altına girseler de, pratikte bunların niyet beyanlarından öteye gidememesi ve yüksek istihdam ve fiyat istikrarı konusunda iç dinamikleri farklı olan ülkelerin kendi önceliklerini belirlemesi, birliğin iktisadi yapısında uyumsuzluklara neden olmuş ve ekonomileri farklılaştırmıştır (Szasz, 1999:7-8). Bu farklılıkları gidermek için Roma Antlaşması yürürlüğe girdikten beş yıl sonra 1962'de, katı düzenlemelerin başta ortak tarım fiyatları olmak üzere, genel biçimde Ortak Pazar ilişkilerini tehlikeye atabileceği görüşü, üyeler arasındaki döviz kurlarının çok sınırlı ayarlamalar dışında kalıcı olarak sabitlenmesi gerektiği hususunda ortak karar biçimine dönüşmüştür.

3.MAASTRICHT KRİTERLERİ

Maastricht Antlaşması, 1999 yılına kadar Avrupa Topluluğunu aşamalı olarak önce ekonomik ve parasal birlik, sonra da siyasal birlik haline getirmeyi hedeflemiştir. Üye ülkeler arasındaki sosyal, kültürel, ekonomik ve politik farklılıklar çeşitlilik yaratırken, ekonomik, politik ve idari bütünleşmede sorunlara neden olmakta ve bütünleşme sürecini zorlaştırmaktadır(Günay,2007).

Maastricht kriterleri, 1962 yılında Roma Antlaşmasıyla temellendirilen; kısmen optimal para birimi alanları teorisine ve Avrupa Parasal Birliği çerçevesinde tek bir para birimi alanının yaratılmasının fayda-maliyet analizine dayanmaktadır(Bukowski,2006). Fayda-maliyet analizi açısından Parasal Birliğin avantajları; birden fazla para birimi ile ilişkili işlem maliyetlerinden tasarruf; döviz kuru oynaklığını ortadan kaldırmak, istikrarın sağlanması konusundaki taahhüdünü dikkate alarak güvenilirlik problemleri yaşayan merkez bankalarına destek olmak olarak sıralanırken, dezavantajlarından en önemlisi ise ülkenin para politikasını bağımsız olarak yürütme yetisini devretmesidir. (Dellas,1997).

Özellikle 1970 ve 1980'li yıllarda küresel ölçekte gözlenen kar hadlerindeki düşüş ve bu düşüşün ancak sermaye hareketlerinin serbestleşmesi ve ülkeler arası ekonomik işbirliklerinin artırılması yoluyla aşılabileceğine yönelik oluşan inanç hem neoliberal politikaları küresel ölçekte birer reçete haline dönüştürmüş ve hem de 1991 yılında SSCB'nin dağılmasıyla ortaya çıkan irili ufaklı devletleri bir arada tutarak ticari sınırları genişletme gayesi Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun sınırlarını genişletmiştir. Özü itibariyle mal ve hizmet piyasalarında, serbestlik anlayışı açısından liberal politikalarından pek farklılık göstermeyen ancak sermaye hareketliliği serbestisine vurgu yapan neoliberal politikalar(Kazgan,2016:29),karşılaştırmalı verimlilik yetkinliği, yani rekabetten ziyade, nispi

kıtlık, diğer bir deyişle tamamlayıcılık ilkesi üzerine kurulu bir ticaret sistemini temsil etmektedir(Adda,2013:77).

1980'lerin sonlarında tek pazar hedefini büyük ölçüde tamamlayan Avrupa Topluluğu, 1987 yılında Topluluk Konseyi ve üye ülkeler tarafından onaylanan Avrupa Tek Senedi Antlaşması gereğince ekonomik ve parasal birlik hedefine yönelmek amacıyla 7 Şubat 1992 yılında Maastricht Antlaşması imzalanmıştır. Birlik kapsamında uygulanacak yasal para biriminin temelini oluşturan bu Antlaşma, ekonomik ve parasal birliğin sağlanması ve tamamlanması hususunda üye ülkelere belirlenen tarihe kadar (1 Ocak 1999) para politikalarını birliğe uygun hale dönüştürmeleri hususunda bir çerçeve oluşturmuştur(Aytaç, 2006).

Anlaşmanın parasal ve mali yönleriyle ilgili olarak üye ülkeler tarafından karşılanması gereken dört yaklaşma kriteri belirlenmiştir. Bunlar arasında fiyat istikrar kriterleri, mali istikrar kriterleri, uzun vadeli faiz oranlarının ölçütü ve ulusal döviz kurunun istikrarının Avrupa Kur Mekanizması (ERM) dengelenmesi yer almaktadır.

Bu kriterlerin belirlenmesindeki temel amaç, ortak para birimine geçecek ülkelerin ekonomik ve mali yönden uyumlu hale getirilmesi ve ortak para rejimini olumsuz etkileyecek etkenlerin ortadan kaldırılmasıdır. Bu amaçla oluşturulan Maastricht Kriterlerine göre(Haug ve diğ.,2000);

1. Bir üye ülkenin 12 aylık dönem itibariyle ortalama enflasyon oranı ile Avrupa Birliği'ne üye ülkelerden en düşük enflasyona sahip üç ülkenin ortalaması arasındaki enflasyon farkı %1,5'dan fazla olmamalıdır.
2. Herhangi bir üye ülkenin uzun dönem faiz oranı, en düşük enflasyon oranına sahip yani fiyat istikrarını sağlamada en başarılı üç ülkenin ortalama faiz oranını 2 puandan fazla aşmamalıdır.
3. Üye ülkelerin paraları Avrupa Para Sistemi Döviz Kuru Mekanizmasına dahil olmalı ve son 2 yıl içerisinde üye ülke parası birlik içerisindeki başka bir ülke parası karşısında parasını devalüe etmemiş olmalıdır.
4. Birlik içerisinde mali istikrarın sağlanabilmesi ve sürdürülebilir kılınması bakımından üye ülke bütçe açığının GSYH' sına oranı %3'ü ve üye ülke devlet borçlarının GSYH' sına oranı %60'ı geçmemelidir.

Fiyat istikrarı ile ilgili kriterin belirlenmesinde ise, gelecekte Ekonomik ve Parasal Birliğin enflasyona eğilimli olabileceğine yönelik inanç ve düşük enflasyonlu ülkelerin Birliğin merkez bankasının yüksek enflasyonlu ülkelertarafından temsil edilen tercihlere dayalı politikasına karşı kendilerini korumak istemeleri etkili olmuştur. Diğer taraftan, Birlik ülkelerinde düşük enflasyon oranlarının yaklaşmasının, ekonomik faaliyetlerdeki belirsizliği azaltarak ekonomik büyümeyi teşvik edeceği varsayılmıştır. Enflasyon oranlarının yaklaşması ve düşük seviyede tutulması, fiyat istikrarını sağlamanın yanı sıra, sosyal çatışmaların ekonomik yaşamı istikrarsız hale getirme riskini de sınırlamaktadır(Bukowski, 2006).

Parasal Birlik belirlemiş olduğu bu yaklaşma kriterleri ile bütçe açıklarını ve borçlanmayı belirlenen oranlarla sınırlandırarak, bütçe disiplinin uzun vadede büyüme ve

istihdam üzerine pozitif katkı yapmasını amaçlamaktadır. Bütçe disiplininin sağlanması ayrıca para politikası üzerindeki yükü azaltarak kısa vadeli faiz oranlarının düşük tutulmasını sağlamaktadır. Bütçe disiplininin olumlu yönde etkilenen mali piyasaların uzun vadeli faiz oranlarının minimum seviyede tutulmasına yapacağı katkı, hem kamu borç oranlarını frenleyerek hem de kamu borçları üzerindeki faiz yükünü azaltarak kamu harcamalarının verimli alanlara aktarılmasına olanak sağlayacaktır(Aytaç, 2006). Böylece uzun dönemde ekonomik büyüme ve istihdam üzerinde pozitif katkıda bulunacaktır.

Uzun dönem faiz oranının belirlenmesi ile ilgili kriter, Birliğin, üye ülkelerin, ülkelerindeki fiyat istikrarı alanında ortaya çıkan ekonomik sonuçların sürdürülebilirliğinin belirtisinin, uzun dönemli faiz oranları olduğuna inanmasına dayanmaktaydı. Faiz oranları ile yatırımlar arasındaki negatif ilişkiden hareketle yüksek faiz oranlarının yatırım ortamını olumsuz etkilemesi, diğer taraftan faiz oranlarındaki aşırı oynaklığın sermaye hareketleri üzerinde yaratacağı dalgalanmaların finansal ve mali istikrarı bozacağı düşüncesi Maastricht kriterleri çerçevesinde faiz oranlarına sınır konulmasını gerekli kılmıştır.

Döviz kuru istikrara kavuşturulması kriteri, Avrupa Döviz Kuru Mekanizması II (ERM-II) kapsamında Ekonomik ve Parasal Birlik için aday olan ülkelerdeki döviz kurlarının dengelenmesi amacını taşımaktadır. 17 Haziran'da Amsterdam'da Avrupa Konseyi kararı ile kurulan ERM-II'ye katılım gönüllüdür. Üye ülkeler istedikleri taktirde ulusal paralarını Euro olarak konvertible edilirler. Döviz kuru mekanizması Euro ile ilişkili merkezi döviz kuru esas alınarak hesaplanmaktadır(Bukowski, 2006). Doğu ve Batı Almanya'nın birleşmesi, 1990'lı yıllarda yaşanan durgunluk ve Avrupa'nın bazı yapısal sorunları Euro Bölgesi'nin gerçekleşmesini 2002 yılına ertelemiş, İngiltere, İsveç ve Danimarka dışında kalan AB ülkeleri Ocak 2002'de tek para birimi Euro'ya geçmiştir ve böylece parasal birlik alanında önemli bir başarı sağlanmıştır. Euro Bölgesi'nde, Euro'nun kullanılmasıyla, aktif büyüme, döviz kuru riski ve arbitraj karından arınma, faiz oranlarında düşüş hedeflenmiştir(Günay, 2000).

4.MAASTRICHT KRİTERLERİ ÇERÇEVESİNDE AB ÜLKELERİ VE TÜRKİYE

Türkiye ekonomisinin 1980'li yıllardan itibaren en önemli sorunlarından birisi artan borçlanma ve bu borçlanmanın finansmanıdır. Borçlanmanın ana kaynağını süreklilik arz eden kamu harcamalarındaki artış ve finansal-mali istikrarsızlık oluşturmaktadır. Bu istikrarsızlıkların yüksek faiz sonucu yatırım kararları üzerinde yarattığı olumsuz baskı ise yatırımları rekabetten uzak alanlara çekmekte ve verimsiz sonuçlar doğurmaktadır. Özellikle faiz oranlarının yüksek seyretmesi neticesinde bütçe içerisinde giderek artan faiz giderleri mali performansı olumsuz etkileyerek iktisadi büyümenin istenilen seviyeye ulaşmasına engel olmaktadır. Öte yandan, Ankara Antlaşması ile başlayan ve 80'li ve 90'lı yıllar boyunca büyük bir heyecanla sürdürülen Türkiye'nin Avrupa ile bütünleşme çabası, bugün Birliğin eski cazibesini kaybetmesi ve özellikle kriz dönemlerinde ya da konjonktürel dalgalanmalarda birliğin tümünde domino etkisi yaratması yönüyle yeniden değerlendirilmelidir. Bu nedenle Avrupa Para Birliği'nin belirlemiş olduğu Maastricht kriterleri çerçevesinde Türkiye'nin kıyaslamalı konumunu ortaya koymak daha net sonuçlar ortaya çıkartacaktır.

Tablo1: AB Ülkeleri ve Türkiye Borç Stoku/GSYİH

Ülkeler	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Belçika	94,6	91	87	92,5	99,5	99,7	103	104	105,6	107	106	105,9
Bulgaristan	26,8	21	16,3	13	13,7	15,3	15,2	16,7	17	27	26	29,5
Çek Cum.	28	27,9	27,8	28,7	34,1	38,2	39,8	44,5	44,9	42,2	40,3	37,2
Danimarka	37,4	31,5	27,3	33,3	40,2	42,6	46,1	44,9	44	44	39,6	37,8
Almanya	67	66,5	63,7	65,1	72,6	81	78,7	79,9	77,5	74,9	71,2	68,3
Estonya	4,5	4,4	3,7	4,5	7	6,6	6,1	9,7	10,2	10,7	10,1	9,5
İrlanda	26,1	23,6	23,9	42,4	61,7	86,3	110	120	119,5	105	78,7	75,4
Yunanistan	107,4	103,6	103	109,4	126,7	146	172	160	177,4	180	177,4	179
İspanya	42,3	38,9	35,6	39,5	52,8	60,1	69,5	85,7	95,5	100	99,8	99,4
Fransa	67,1	64,4	64,3	68	78,9	81,6	85,2	89,5	92,3	94,9	95,6	96
Hırvatistan	41,3	38,9	37,7	39,6	49	58,3	65,2	70,7	82,2	86,6	86,7	84,2
İtalya	101,9	102,6	99,8	102,4	112,5	115	117	123	129	132	132,1	132,6
Kıbrıs	62,8	58,7	53,5	44,7	53,4	55,8	65,2	79,3	102,2	107	107,5	107,8
Letonya	11,7	9,9	8,4	18,7	36,6	47,4	42,7	41,2	39	40,9	36,5	40,1
Litvanya	17,6	17,2	15,9	14,6	28	36,2	37,2	39,8	38,7	40,5	42,7	40,2
Lüksemburg	7,5	7,9	7,8	15,1	16	19,9	18,8	21,8	23,4	22,4	21,6	20
Macaristan	60,5	64,6	65,6	71,6	77,8	80,5	80,7	78,2	76,6	75,7	74,7	74,1
Malta	70,1	64,6	62,4	62,7	67,8	67,6	70,4	68,1	68,7	64,3	60,6	58,3
Hollanda	49,3	44,8	42,7	54,8	56,9	59,3	61,6	66,4	67,7	67,9	65,2	62,3
Avusturya	68,6	67,3	65,1	68,8	80,1	82,8	82,6	82	81,3	84,4	85,5	84,6
Polonya	46,4	46,9	44,2	46,3	49,4	53,1	54,1	53,7	55,7	50,2	51,1	54,4
Portekiz	67,4	69,2	68,4	71,7	83,6	96,2	111	126	129	131	129	130,4
Romanya	15,7	12,3	12,7	13,2	23,2	29,9	34,2	37,3	37,8	39,4	38	37,6
Slovenya	26,3	26	22,8	21,8	34,6	38,4	46,6	53,9	71	80,9	83,1	79,7
Slovakya	34,1	31	30,1	28,5	36,3	41,2	43,7	52,2	54,7	53,6	52,5	51,9
Finlandiya	40	38,2	34	32,7	41,7	47,1	48,5	53,9	56,5	60,2	63,7	63,6
İsveç	48,9	43,7	39	37,5	41	38,3	37,5	37,8	40,4	45,2	43,9	41,6
İngiltere	40,1	41	42	50,2	64,5	76	81,6	85,1	86,2	88,1	89	89,3
AB Ort.	61,5	60,1	57,6	60,7	72,8	78,4	81,1	83,8	85,7	86,7	84,9	83,5
Türkiye	34,2	38	36,9	36,2	41,5	37,8	36,5	39	41	43	46	47,2

Kaynak: Eurostat ve TCMB verilerinden derlenmiştir.

Tablo 1’de görüldüğü üzere Türkiye’nin Borç Stoku /GSYH oranı 2005 yılından dalgalı bir seyir izlese de Türkiye bu konuda % 60 olarak belirlenen Maastricht Kriterinin oldukça altında bir düzey yakalamıştır. AB ülkeleri için ise bu oran 2005 yılından itibaren hızla artmaktadır. Özellikle 2008 krizinin yayılmacı ve yapışkan etkisi pek çok AB ülkesini eşik değer olarak tanımlanan Maastricht Oranının üzerine çıkartmıştır. 2005 yılında borç stokunun GSYİH içerisindeki payı AB ortalaması %61,5 olmakla beraber, bu oran yıllar bazında sürekli bir artış göstermektedir. AB ortalamasının Maastricht kriterlerinde belirlenen oranın üzerinde artış göstermesi, hem birlik içerisinde borç stoku dengesinin kronik hale gelmesiyle (Özellikle Yunanistan, Belçika ve İtalya’nın borç dengesi Avrupa Birliği’nin

belirlediği oranın 2 katından fazladır) hem de iç borç ve açıklar için aşırı derecede katı ölçütler belirleyen birliğin maliye politikalarının merkezi eşgüdümünün olmamasıyla açıklanmaktadır(Bardo ve Jonung, 2003: 43-44).

Tablo 2: AB Ülkeleri ve Türkiye Enflasyon Oranları (TÜFE % Değişim)

Ülkeler	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Belçika	2,5	2,3	1,8	4,5	0	2,3	3,4	2,6	1,2	0,5	0,6	1,8
Bulgaristan	6	7,4	7,6	12	2,5	3	3,4	2,4	0,4	-1,6	-1,1	-1,3
Çek Cum.	1,6	2,1	2,9	6,3	0,6	1,2	2,2	3,5	1,4	0,4	0,3	0,6
Danimarka	1,7	1,8	1,7	3,6	1	2,2	2,7	2,4	0,5	0,4	0,2	0
Almanya	1,9	1,8	2,3	2,8	0,2	1,1	2,5	2,1	1,6	0,8	0,1	0,4
Estonya	4,1	4,4	6,7	10,6	0,2	2,7	5,1	4,2	3,2	0,5	0,1	0,8
İrlanda	2,2	2,7	2,9	3,1	-1,7	-1,6	1,2	1,9	0,5	0,3	0	-0,2
Yunanistan	3,5	3,3	3	4,2	1,3	4,7	3,1	1	-0,9	-1,4	-1,1	0
İspanya	3,4	3,6	2,8	4,1	-0,2	2	3	2,4	1,5	-0,2	-0,6	-0,3
Fransa	1,9	1,9	1,6	3,2	0,1	1,7	2,3	2,2	1	0,6	0,1	0,3
Hırvatistan	3	3,3	2,7	5,8	2,2	1,1	2,2	3,4	2,3	0,2	-0,3	-0,6
İtalya	2,2	2,2	2	3,5	0,8	1,6	2,9	3,3	1,2	0,2	0,1	-0,1
Kıbrıs	2	2,2	2,2	4,4	0,2	2,6	3,5	3,1	0,4	-0,3	-1,5	-1,2
Letonya	6,9	6,6	10,1	15,3	3,3	-1,2	4,2	2,3	0	0,7	0,2	0,1
Litvanya	2,7	3,8	5,8	11,1	4,2	1,2	4,1	3,2	1,2	0,2	-0,7	0,7
Lüksemburg	3,8	3	2,7	4,1	0	2,8	3,7	2,9	1,7	0,7	0,1	0
Macaristan	3,5	4	7,9	6	4	4,7	3,9	5,7	1,7	0	0,1	0,4
Malta	2,5	2,6	0,7	4,7	1,8	2	2,5	3,2	1	0,8	1,2	0,9
Hollanda	1,5	1,6	1,6	2,2	1	0,9	2,5	2,8	2,6	0,3	0,2	0,1
Avusturya	2,1	1,7	2,2	3,2	0,4	1,7	3,6	2,6	2,1	1,5	0,8	1
Polonya	2,2	1,3	2,6	4,2	4	2,6	3,9	3,7	0,8	0,1	-0,7	-0,2
Portekiz	2,1	3	2,4	2,7	-0,9	1,4	3,6	2,8	0,4	-0,2	0,5	0,6
Romanya	9,1	6,6	4,9	7,9	5,6	6,1	5,8	3,4	3,2	1,4	-0,4	-1,1
Slovenya	2,5	2,5	3,8	5,5	0,9	2,1	2,1	2,8	1,9	0,4	-0,8	-0,2
Slovakya	2,8	4,3	1,9	3,9	0,9	0,7	4,1	3,7	1,5	-0,1	-0,3	-0,5
Finlandiya	0,8	1,3	1,6	3,9	1,6	1,7	3,3	3,2	2,2	1,2	-0,2	0,4
İsveç	0,8	1,5	1,7	3,3	1,9	1,9	1,4	0,9	0,4	0,2	0,7	1,1
İngiltere	2,1	2,3	2,3	3,6	2,2	3,3	4,5	2,8	2,6	1,5	0	0,7
Maastricht Oranı	1,03	1,33	1,3	2,6	-0,9	-0,7	1,6	1,3	0	-1,1	-1,2	-1,2
Türkiye	7,72	9,65	8,39	10,06	6,53	6,4	10,45	6,16	7,4	8,17	8,81	8,53

Kaynak: Eurostat ve TCMB verilerinden derlenmiştir.

Tablo 2’de enflasyon oranlarının AB ve Türkiye açısından değişimi TÜFE açısından incelendiğinde AB genelinde enflasyonun istikrarlı olduğunu göstermektedir. 2005-2016 döneminde en düşük enflasyonlu ülkeler Maastricht kriterleri çerçevesinde incelendiğinde hemen hemen tüm AB ülkelerinin kriz sonrası dönemde, en düşük enflasyona sahip üç ülkenin ortalaması arasındaki enflasyon farkı %1,5’den fazla olmamalıdır koşulunu

Yunanistan, İrlanda ve İspanya haricinde birlikteki diğer ülkelerin sağladığı görülmektedir. 2008 krizine değin talep enflasyonu görülen AB ülkelerinde, kriz sonrası tüketici talebindeki azalmayla birlikte fiyatlar genel seviyesindeki baskının azalması enflasyon oranının istikrarlı bir seyir izlemesini sağlamıştır. Diğer taraftan enflasyonist eğilimin dönemler arası fiyat ve istikrar beklentilerini değiştirmesi hatta çoğunlukla yükseltmesi bakımından dönemler arası zaman tutarsızlığı problemi ortaya çıkmakla beraber Avrupa Merkez Bankasının birlik ülkelerine istikrar ve mali disiplin yönündeki desteği ve Maastricht kriterleri üye ülkelerin enflasyonist eğilimden kaçınmaları hususunda zorunluluk haline dönüşmüştür.

Türkiye ise enflasyon açısından AB ülkelerinin kısmen gerisindedir. 1998'i izleyen yıllarda Türkiye ile Bretton Woods kurumları arasında oluşturulan yeni ilişkiler ve serbest piyasaya yönelik genişletici revizyonlar ile 1999 yılında IMF programlarının tavsiyesi üzerine uygulamaya konulan enflasyonla mücadele programları (Boratav, 2015:201-203), TCMB'nin sıkı para politikası uygulayarak enflasyon hedeflemesine geçmesi günümüze değin fiyat istikrarının konjonktürel dalgalanmalarını büyük ölçüde azaltmıştır. Diğer taraftan 2005 yılının başlarında ulusal para biriminden altı sıfır atılması ve yine 2005 yılında enflasyon hedeflemesi rejiminin esasını oluşturan şeffaf ve öngörülebilir para politikası uygulamalarının yürürlüğe konulması ve nihayetinde Para Politikası Kurulu'nun tavsiye veren niteliğini değiştirerek karar alan pozisyonuna geçmesi, karar alma kurumunun kurumsallaşması üzerine de olumlu etkiler yaratmış ve fiyat istikrarını pozitif etkilemiştir. 2008 yılında IMF ile imzalanan son stand-by antlaşmasının sona ermesiyle birlikte Türkiye, mevcut konjonktürde fiyat istikrarı hedefinde ısrar ederek mali disiplin ve yapısal reformların sürekliliğini dikkate alarak kendine yeni bir yol çizme kararı almıştır (Eroğlu, 2011:113-122).

Mali kriterlerden biri olan bütçe oranı performansı Parasal Birliğin başarısını ve Euro'nun küresel ölçekteki gücünü belirleyen en önemli etkendir (Günay, 2006). Bütçe açıklarındaki artışın yaratacağı finansman sıkıntısı, faiz oranları üzerinde büyük etki yaratarak yatırım kararlarını ve harcama prensiplerini değiştirecektir.

Tablo 3: AB Ülkeleri ve Türkiye Bütçe Açığı/GSYİH Oranları

Ülkeler	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Bulgaristan	1	1,8	1,1	1,6	-4,1	-3,1	-2	-0,3	-0,4	-5,5	-1,6	0
Çek Cum.	-3,1	-2,3	-0,7	-2,1	-5,5	-4,4	-2,7	-3,9	-1,2	-1,9	-0,6	0,6
Danimarka	5	5	5	3,2	-2,8	-2,7	-2,1	-3,5	-1	1,4	-1,3	-0,9
Almanya	-3,4	-1,7	0,2	-0,2	-3,2	-4,2	-1	0	-0,2	0,3	0,7	0,8
Estonya	1,1	2,9	2,7	-2,7	-2,2	0,2	1,2	-0,3	-0,2	0,7	0,1	0,3
İrlanda	1,6	2,8	0,3	-7	-13,8	-32,1	-13	-8	-5,7	-3,7	-2	-0,6
Yunanistan	-6,2	-5,9	-6,7	-10	-15,1	-11,2	-10	-8,9	-13,1	-3,7	-5,9	0,7
İspanya	1,2	2,2	1,9	-4,4	-11	-9,4	-9,6	-10,5	-7	-6	-5,1	-4,5
Fransa	-3,2	-2,3	-2,5	-3,2	-7,2	-6,8	-5,1	-4,8	-4	-3,9	-3,6	-3,4
Hırvatistan	-3,9	-3,4	-2,4	-2,8	-6	-6,2	-7,8	-5,3	-5,3	-5,4	-3,4	-0,8
İtalya	-4,2	-3,6	-1,5	-2,7	-5,3	-4,2	-3,7	-2,9	-2,9	-3	-2,7	-2,4
Kıbrıs	-2,2	-1	3,2	0,9	-5,4	-4,7	-5,7	-5,6	-5,1	-8,8	-1,2	0,4
Letonya	-0,4	-0,6	-0,6	-4,3	-9,1	-8,7	-3,3	-1	-1	-1,6	-1,3	0
Litvanya	-0,3	-0,3	-0,8	-3,1	-9,1	-6,9	-8,9	-3,1	-2,6	-0,7	-0,2	0,3
Lüksemburg	0,1	2	4,2	3,4	-0,7	-0,7	0,5	0,3	1	1,4	1,4	1,6
Macaristan	-7,8	-9,3	-5,1	-3,6	-4,6	-4,5	-5,5	-2,3	-2,6	-2,1	-1,6	-1,8
Malta	-2,6	-2,5	-2,2	-4,2	-3,3	-3,2	-2,5	-3,7	-2,6	-2	-1,3	1
Hollanda	-0,3	0,2	0,2	0,2	-5,4	-5	-4,3	-3,9	-2,4	-2,3	-2,1	0,4
Avusturya	-2,6	-2,6	-1,4	-1,5	-5,4	-4,5	-2,6	-2,2	-1,4	-2,7	-1,1	-1,6
Polonya	-4	-3,6	-1,9	-3,6	-7,3	-7,3	-4,8	-3,7	-4,1	-3,5	-2,6	-2,4
Portekiz	-6,2	-4,3	-3	-3,8	-9,8	-11,2	-7,4	-5,7	-4,8	-7,2	-4,4	-2
Romanya	-0,8	-2,1	-2,8	-5,5	-9,5	-6,9	-5,4	-3,7	-2,1	-1,4	-0,8	-3
Slovenya	-1,3	-1,2	-0,1	-1,4	-5,9	-5,6	-6,7	-4,1	-15,1	-5,4	-2,9	-1,8
Slovakya	-2,9	-3,6	-1,9	-2,4	-7,8	-7,5	-4,3	-4,3	-2,7	-2,7	-2,7	-1,7
Finlandiya	2,6	3,9	5,1	4,2	-2,5	-2,6	-1	-2,2	-2,6	-3,2	-2,7	-1,9
İsveç	1,8	2,2	3,3	1,9	-0,7	-0,1	-0,2	-1	-1,4	-1,5	0,3	0,9
İngiltere	-3,2	-2,8	-2,7	-5,2	-10,1	-9,5	-7,5	-8,2	-5,6	-5,7	-4,3	-3
Türkiye	-1,1	-0,6	-1,6	-1,8	-5,5	-3,6	-1,4	-2,1	1,2	1,9	1,6	1,1

Kaynak: Eurostat ve TCMB verilerinden derlenmiştir.

Tablo 3’de görüldüğü üzere, Maastricht Kriterleri ile Euro ortak para alanına katılan ülkeler için getirilen borçlanma tavanı zorunluluğu kuralı her ne kadar üye ülkeler arasında pek sıkı şekilde uygulanmamışsa da, ülkelerin bu belirlenen oranı aşması hatta Belçika, Yunanistan gibi ülkelerde GSYİH oranının %100’üne kadar çıkması, borç yükümlülüklerini yerine getirmede tüm birlik açısından bir maliyet unsuru oluşturmaktadır. Üye ülkeler borçlanma tavanını üzerine çıktığında borç ödemeleri giderek katlanılmaz bir hal alarak ülkede finansal istikrarsızlık yaşanmasına neden olur. Şayet ekonomide bir resesyon söz konusuysa, hem bütçe açığının büyümesi hem de GSYİH düzeyinin azalması, borç yükünü daha da yukarıya çıkartacaktır. Dolayısıyla üye ülkelerde politika yapıcıların sorumluluğu, sağlamcı bir yaklaşım izleyerek büyümenin güçlü olduğu dönemlerde borç yükünü biraz azaltmak, ekonominin yavaşladığı dönemlerde ise borç yükünün kontrollü olarak artmasına

izin vermektir. Bu amaçla da politika yapıcılar faiz oranlarını azaltarak finansal akımları düzenlemekle sorumludurlar(Stanford,2009:245). Türkiye için ise durum 2000’li yıllardan başlayarak bütçe açığı, kriter değeri olan %3’ün altına düşürülmüş ve 2005-2016 yılları arasında da bu istikrarlı seyrini sürdürmüştür. 2009 yılında küresel krizin dip yapması sonucu tüm AB ülkeleri gibi Türkiye’nin durumu da negatif dönmüştür. Ancak 2010 ve 2016 yılında politika yapıcıların yükselen bütçe açığını dengeleyebilmek için KDV ve ÖTV’de yaptığı artışlar bütçe açığını tekrar kriterde belirtilen ortalamanın altına düşmüştür.

Tablo 4:AB Ülkeleri ve Türkiye Faiz Oranları

Ülkeler	2016N	2016M	2016H	2016T	2016A	2016E	2016E	2016K	2016A	2017O	2017Ş	2017M
Euro Bölgesi	0,92	0,91	0,81	0,62	0,58	0,63	0,73	1,01	1,04	1,1	1,25	1,27
Belçika	0,55	0,55	0,43	0,2	0,15	0,18	0,27	0,57	0,61	0,7	0,87	0,87
Bulgaristan	2,44	2,37	2,4	2,39	2,28	2,15	1,84	1,82	1,8	1,77	1,75	1,73
Çek Cum.	0,43	0,46	0,45	0,37	0,29	0,25	0,37	0,55	0,53	0,47	0,63	0,87
Danimarka	0,4	0,41	0,23	0,07	0,04	0,01	0,13	0,32	0,39	0,37	0,33	0,19
Almanya	0,13	0,13	-0,02	-0,15	-0,13	-0,09	0	0,19	0,25	0,25	0,26	0,35
Estonya	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
İrlanda	0,86	0,84	0,76	0,47	0,4	0,42	0,5	0,85	0,84	0,99	1,06	1,05
Yunanistan	9,03	7,64	7,92	7,99	8,19	8,34	8,33	7,33	6,94	7,04	7,52	7,17
İspanya	1,53	1,57	1,48	1,17	1,01	1,04	1,07	1,43	1,44	1,46	1,7	1,72
Fransa	0,51	0,51	0,39	0,17	0,15	0,18	0,33	0,67	0,75	0,86	1,03	1,02
Hırvatistan	3,62	3,52	3,81	3,75	3,58	3,34	3,07	3,01	2,95	2,8	2,71	2,74
İtalya	1,44	1,53	1,45	1,23	1,18	1,27	1,45	1,94	1,89	1,99	2,35	2,4
Kıbrıs	3,99	3,89	3,82	3,87	3,84	3,62	3,39	3,47	3,55	3,45	3,37	3,34
Letonya	0,61	0,51	0,48	0,3	0,12	0,1	0,19	0,56	0,9	0,89	0,99	0,94
Litvanya	1,31	0,86	0,86	0,86	0,86	0,79	0,31	0,31	0,31	0,31	0,31	0,31
Lüksemburg	0,34	0,33	0,17	0	-0,05	-0,03	0,07	0,28	0,39	0,43	0,55	0,6
Macaristan	3,02	3,35	3,31	2,88	2,83	2,88	2,93	3,36	3,31	3,4	3,52	3,48
Malta	1	1,02	0,95	0,76	0,61	0,6	0,59	0,84	0,82	1,17	1,32	1,55
Hollanda	0,4	0,38	0,25	0,06	0,03	0,06	0,16	0,39	0,44	0,48	0,49	0,49
Avusturya	0,38	0,37	0,33	0,16	0,11	0,15	0,24	0,49	0,53	0,57	0,59	0,59
Polonya	2,95	3,04	3,11	2,89	2,71	2,85	3,01	3,41	3,54	3,68	3,81	3,66
Portekiz	3,13	3,15	3,2	3,06	2,91	3,26	3,33	3,51	3,74	3,95	4,04	3,99
Romanya	3,49	3,43	3,48	3,14	2,93	2,92	2,94	3,56	3,73	3,75	3,96	3,99
Slovenya	1,37	1,41	1,36	0,95	0,8	0,75	0,62	0,89	0,96	0,99	1,01	0,99
Slovakya	0,38	0,41	0,77	0,49	0,3	0,32	0,42	0,72	1,01	1,03	1,09	1,09
Finlandiya	0,46	0,45	0,33	0,12	0,06	0,08	0,17	0,41	0,46	0,5	0,52	0,51
İsveç	0,81	0,77	0,52	0,17	0,1	0,22	0,24	0,43	0,61	0,65	0,66	0,69
İngiltere	1,48	1,43	1,18	0,79	0,6	0,77	1,04	1,34	1,39	1,38	1,24	1,13
Türkiye	9,34	9,38	9,11	8,53	9,5	8,98	9,44	9,88	10,9	10,65	11,48	11,18

Kaynak: Eurostat ve TCMB verilerinden derlenmiştir.

Fiyat istikrarı ve mali disiplin sağlama konusunda başarılı ülkeler genellikle faiz oranları açısından da olumlu sonuçlar ortaya koymaktadır. Düşük enflasyon düzeyi gözlenen Almanya, İsveç, Hollanda gibi ülkelerde faiz oranları da Euro bölgesi faiz ortalamasının altında seyretmektedir. Dolayısıyla düşük faiz olgusunun varlığı hem bütçe disiplinin sağlanarak yatırımların verimli alanlara yönelmesini sağlayacaktır. Tablo 4’de AB ülkeleri ve Türkiye’nin faiz oranları verilmiştir. Buna göre, 12 aylık dönemde Euro Bölgesinde faiz oranları temkinli bir seyir sürdürmektedir. Bu temkinliliğin ardındaki neden, hem Avrupa Merkez Bankası’nın FED’e kıyasla faiz konusunda daha tutucu olması hem de Birlik üzerinde –özellikle İngiltere’nin çıkış kararı almasından sonra- bir finansal kriz ve panik havası hissedilmesini önlemek yatmaktadır. Türkiye’de faiz oranları Parasal Birliğin faiz oranlarına kıyaslanınca oldukça yüksek bir sonuç ortaya çıkmaktadır. Ancak, Türkiye için negatif veya sıfıra yakın seviyede faiz oranının uygulanması için AB Ülkelerinde olduğu gibi enflasyonu % 2’ler seviyesine düşürmek gerekmektedir. Zira, enflasyon seviyesini düşürmeden negatif veya sıfır seviyesinde nominal faiz oranının uygulanması, hem tasarrufların, yatırımların ve dolayısıyla büyümenin önünde engel olacak ve işsizlik seviyesini arttıracaktır hem de yüksek faiz uygulaması nedeniyle gelen sıcak yabancı paranın gelişi açısından olumsuz bir süreç yaratacaktır(Köse ve diğ., 2015).

5.SONUÇ

Çalışmada Avrupa Birliğinin kuruluş sözleşmesi olan Roma Sözleşmesinden başlayarak birliğin yapısı ve işleyişi anlatılmıştır. Maastricht kriterleri çerçevesinde ülkelerin mali yapıları analiz edilmiştir.

Üye ülkelerin mali yapıları incelendiğinde, kriterleri sağlama açısından özellikle Borç Stokunun GSYİH’ya oranı açısından oldukça olumsuz durum gözlemlenmektedir. Bunda 2008 sonrası yaşanan krizin önemli etkileri olduğu kabul edilmektedir. Türkiye açısından bakıldığında Borç Stokunun GSYİH’ya oranı AB ortalamasının yarısı düzeyinde seyretmektedir. Bütçe açığının GSYİH’ya oranına bakıldığında da Türkiye’nin da olumlu göstergelere sahip olduğu görülmektedir. Ancak enflasyon oranı açısından olumlu göstergelere sahip olduğunu söylemek imkansızdır. Uzun vadeli faiz oranları açısından bakıldığında da durumun iç açıcı olmadığını belirtmek gerekir.

Anlatılanlar neticesinde mali disiplin sayesinde maliye politikası araçlarına sahip göstergelerde oldukça olumlu sonuçlar gözlemlenirken, enflasyon ve faiz oranlarında aynı durum görülememiştir. Türkiye’nin birliğe dahil olması kriterleri uygulayamayacak olmasından dolayı olumsuz sonuçlar yaratabilecektir, ancak birliğin gittikçe bozulan ekonomik yapısının ilerde birlikten İngiltere’nin ayrılmasıyla daha da bozulacağı bununla birlikte İngiltere’yi örnek alarak başka ülkelerin de ayrılmayı planlaması bozulan ekonomik yapının daha da bozulabileceğine işaret etmektedir. Sonuçta Türkiye’nin birliğe yapacağı muhtemel etkinin olumlu olacağı, ancak birliğin Türkiye’ye muhtemel etkisinin olumlu ya da olumsuz olduğunun bilinmemesinden dolayı Türkiye’nin bu hedefini gözden geçirmesi gerekmektedir. Türkiye, mali disiplinin bozulmaması açısından Maastricht Kriterlerini uygulamayı kendine ilke olarak benimsemeye devam etmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Adda J. , Ekonominin Küreselleşmesi, İletişim Yayınları, İstanbul, 7. Baskı, 2013
- Akçay B. ,Euro Alanının Ekonomisine İlişkin Bir Değerlendirme, Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, Cilt 5, No:2, Kış: 2006, ss.1-27
- Aytaç D. , Maastricht Antlaşması Yakınlaşma Kriterleri Çerçevesinde Bütçe Disiplini ve Türkiye İle İlgili Bir Karşılaştırma, Sosyoekonomik Dergisi, Temmuz-Aralık, 2006-2
- Bardo D. M. ve Jonung L., Monetary Unions: Theory, History and Public Choice içinde The future of EMUWhat does the history of monetaryunions tell us?, Editors: Forrest H. Capie and Geoffrey E. Wood ,Taylor & Francis e-Library, 2003, ss.42-69
- Boratav K. , Türkiye İktisat Tarihi, İmge Kitabevi, Ankara, 21. Baskı, 2015
- Bukowski S. , The Maastricht Convergence Criteria and Economic Growth in the EMU, No 24/2006, Quaderni del Dipartimento di Economia, Finanza e Statistica, Università di Perugia, Dipartimento Economia, 2006
- Dellas H. , European Monetary Union: A New Approach, Journal of International Money and Finance, Vol.16, No:4, pp.581-594, 1997
- Dumenil G. , Levy D. , Büyük Yol Ayrımı : Neoliberalizme Son Noktayı Koymak, Çev: Ayşen Gür, İletişim Yayınları, İstanbul, 2015
- Eroğlu, N. , Türkiye’de Parasal Kesim ve Merkez Bankası İşlemlerinin Analizi, Der Yayınları, İstanbul, 2011
- Haug A.A. , Mackinnon G.J., Michelis L. , European Monetary Union: a cointegration analysis, Journal of International Money and Finance, 2000, ss. 419–432
- Jeronimo V., Pagan A. J., Soydemir G., Privatization and European Economic and Monetary Union, Eastern Economic Journal, Vol. 26, No. 3, Summer, 2000, ss. 321-333
- Kazgan G. ,Liberalizmden Neoliberalizme: Neoliberalizmin Getirisi ve Götürüsü, Remzi Kitabevi, 2016
- Köse Y., Atik M., Yılmaz B., Türkiye İçin Negatif Faiz OranınınUygulanabilirliği Ve Analitik Olarak İncelenmesi, Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi, Cilt 7, Sayı 13 ,Temmuz 2015, ISSN 1309-1123, ss. 321-339
- Moss B. H., Monetary Union in Crises: The European Union as a Neoliberal Construction, Palgrave Mcmillan, 2005, ss.29-50
- Özkan Günay N. E.,Avrupa Birliği Uyum Sürecinde Türkiye'nin Maastricht Kriterlerine Göre Performansı, Avrupa Araştırmaları Dergisi, Cilt 15, Sayı 1, 2007
- Stanford, J. ,Herkes İçin İktisat: Kapitalist Sömürüyü Anlama Kılavuzu, Çev: Tuncel Öncel, Yordam Kitap, İstanbul, 2015
- Szasz A., The Road to European Monetary Union, içinde The Rome Treaty (1958) and the Barre Plans (1968-9), Palgrave Mcmillan, 1999, ss. 7-14
- <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database> (Erişim,2017)
- <http://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TCMB+TR/TCMB+TR/Main+Menu/Istatistikler> (Erişim, 2017)

JOURNAL OF AWARENESS